

ЦЯЛАТА ИСТИНА КАК МАСОНИТЕ СПАСЯВАТ ПРЕЗ 1877г. РУСЕНСКИТЕ ЖИТЕЛИ ДВА ПЪТИ ОТ КЛАНЕ

Историята на Руско-турската война е най-подробно обяснена и преиздавана в хиляди изследвания вече над 130 години. Въпреки това, неизвестни и неизяснени моменти от нея продължават да ни изненадват. Те вълнуват българските умове не само заради своята заплетеност, но преди всичко защото се отнасят за Свободата на България. Един такъв момент, който многократно е коментиран, но за който продължават да излизат на бял свят все нови и нови подробности, се отнася за спасяването на русенското гражданство от изколване, а градът от опожаряване подобно на кървавата баня в Перушица и Батак. Използването на едни и същи исторически източници от втора ръка, които не са достатъчно пълни и точни, и преповтарянето на известни факти е довело до натрупването на едни и същи грешки и недоизяснения. Попълването на „бялото петно“, отнасящо се за една от най-жестоките русенски потайности и една от най-великите масонски истории, стана възможно чрез изваждането на бял свят на един забравен документ в Държавния архив в Русе и на друг, пристигнал от САЩ през български еврейин в Израел. Допълнителна светлина хвърля и фонд 550, съхраняван в Националната библиотека „Кирил и Методий“, в който е събрано писменото наследство на един от първите български масони Петър А. Попов - русенски гражданин. Първият непубликуван документ е написан от Димитър Ив. Ведър, един от най-високопоставените български масони. В ученическа тетрадка той е събрал спомените си, озаглавени „ЕПОПЕЯ“. Изключително интересно е, че авторът, който е очевидец на интересуващите ни събития, се позовава и на изгубените или може би все още скрити неизвестно къде мемоари на своя баща Иван Недев Ведър - основоположникът на съвременното българско масонство. В отделна глава, наречена „ЕПИЗОД ПО СПАСЯВАНЕТО НА гр. РУСЕ ОТ ОПОЖАРЯВАНЕ И НАСЕЛЕНИЕТО ОТ КЛАНЕ ПРЕЗ 1877г. ОТ ТУРЦИТЕ“, Димитър Ведър ни връща към картината на започналата Руско-турска война и живота в обсадения Русчук. „По-страхливите видни заможни граждани, турци и българи, напуснаха Русчук за Цариград, Варна, Котел, Червена вода и др., останалите граждани започнаха да си приготвявят ламича (подземни тунели), [за] да укриват в тях всичко и да се пазят в тях от бомбардиране и от озверени башибозуци, черкези и зебеци. ... навсякъде турците почнаха да беснеят“. През юли и август 1877г. руските батареи започват да обстрелват Русчук от румънския бряг. Попаденията от снарядите са предимно в турската махала. Разрушени са основните административни и стопански сгради. Между тях са конакът, валийското управление, печатницата и мелницата на капитан Яни - основен снабдител на брашно за обсадения град. Не са пощадени и омразните джамии, съборена е и лехската синагога, тъй като е в непосредствена близост до зданието на областното управление. В града има добре подготвена и мотивирана група младежи, организирана от руското разузнаване. Тя подава светлинни сигнали и с тях указва целите на руските артилеристи. Турското контраразузнаване констатира факта, но не може да му противодейства както би искало. Империята бързо и ежедневно се руши пред очите на отоманското командване, и то с очевидната помощ на българите. Съденето по бързата процедура на заподозрените във връзки с противника младежи и изпращането им на заточение в Азия не дават резултат. „Ужасът се чувствуваше, че настъпва бързо, настъпва нещо страшно“ - пише Димитър Ведър. Християните са изкарани при Саидпашовата бахча (Парка на младежта). „На полето бях и аз... градът бе изоставен на обири, насилия и пожари.“

Планът за масови погроми над българското население принадлежи на главно-командувания османската Дунавска армия. Чуждестранните дипломатически представители са добре запознати с турските намерения. През юли губернаторът Саид паша съобщава на консулите в Тулча, че главнокомандуваният Ябдул Керим паша е разпоредил веднага при приближаването на врага... Тулча да бъде запалена от четири страни, а българското население ще бъде подкарано с байонети и саби. Иван Вазов вече е написал стихотворението „Сабята на Ябдул Керим паша“. Навсякъде черкезите започват масови грабежи и е естествено да се предположи, че те действат със съгласието на правителството като изпълнители на горепосочения план, съобщава австро-унгарският консул Пертаци. На 9/21 юли Каварна е изгорена и са убити повече от 100 души. Дипломатите правят непрекъснати запитвания за извършваните огромни жестокости чрез Международния отдел на Областното управление в Русе. Иван Ведър е преводач в Иностранния отдел и разбира, че Съветът на пашите е решил „Всички българи да се изколят, градът да се плякосо и запали щом турците бъдат принудени да го отстъпят и да се отправят към Разград и Шумен“. След като научава страшната вест, Иван Ведър, когото турците наричали Ходжа ефенди Джони, се среща с различни влиятелни лица, които могат да се застъпят за спасението на града и населението. Мемоаристът

Димитър Ведър твърди, че това са били Андон Сяров, Михалаки Стоянович, Иван Чорапчиев, Атанас Гарвалов, английският консул Далиел (по това време Робърт Александър Далиел е вице-консул във Варна, но е възможно да се е върнал в Русе, където има голяма къща; консул в Русе е Ричард Рийд; ако Далиел е пристигнал в Русе по молба на Ведър, това значи много), който също като Ведър бил масон, и добрият му приятел Мехмед Али паша - главнокомандващ Източнодувската армия от 19/31 юли до септември 1877г. След консултациите Ведър решил първо да помоли началника на гарнизона Ахмед Кайзерли паша „да отмени адското решение на пашовското съвещание". С подкуп от 40 английски лири охраната пушна Ведър в главното укрепление Левент табия при пашата, но вместо него заварил командващия египетската армия Дилявер паша, арабин, египтянин, масон от ложата „The Star of the East" („Източната звезда") №2 1355 в Бейрут (Сирия). На поздрава пашата отговорил веднага: „Разчитайте на братска услуга". Египтянинът издал заповед да се приберат башибозуците и черкезите в казармата, а населението да се върне по домовете си, което било изпълнено надвечер. Подробностите дължим на Димитър Ведър, но Дилявер паша е военен комендант на Русе. Дилявер паша (приемам тази форма на името му, защото така е публикувано във в.„Дунав") е добре познат както на русенци, така и на Иван Ведър. Дватама се познават от години не само като масони, но и като чиновници. Дилявер паша е мореплавателен военен пенсионер. Той идва в Русе като председател на Турската вапорна дунавска комисия, доведен от Мидхат паша. Преди това е работил в Цариградския арсенал, т.е. в цариградската корабостроителница. В Русе пашата има важната задача да постави основите на османското метално корабостроене на Дунава. Мидхат паша има амбициозни планове за развитие на отоманско търговско корабоплаване по реката. Затова нуждата от параходи и шлепове е огромна. Дилявер паша, чрез английския консул в Русе Далиел, прави поръчка в Лондон за купуването на готови секции и други корабни части и механизми за строежа на първия метален несамоходен съд. След пристигането им през Галац, започва строежът на шлеп в Русенския арсенал. „Като се свърши тоя шлеп и се направят потребните с него опити, ще захванат да се правят и други". Петър А. Попов се познава с Дилявер паша (той му пише името Делевер). Дватама са се виждали в цариградските ложи, а по-късно и в Русе. В многолюдното на османската столица, освен масонството и сериозната им ангажираност с Русе, дватама имат обща тема - корабите. Българинът купува нов параход от Англия, а турчинът (или арабинът) доставя оттам корабни части за Русе. Дали Дилявер паша, пенсиониран около 1864-65г., корабостроител от Цариградския арсенал, явно компетентен, е съветвал Петър А. Попов по технически въпроси, свързани с парахода „Азиз", е само смел полет на мисълта. През февруари 1870г. дватама се срещат в Цариград и Петър А. Попов го отбелязва в писмо до съпругата си. Той ѝ обяснява, че пашата е бил заедно с „потурнака евреина". Краткото изречение от писмото до Милева Попова е ключово - то още веднъж доказва, че масоните се познават помежду си, както това го разбрахме по отношение на Петър А. Попов с Иван Ведър.

Уверен съм, че Иван Ведър също се познава или поне се е виждал с турския масон още в Цариград при посещенията на ложите. Дилявер паша е очевидец на самоубийството на Ангел Кънчев на 5 март 1872г. и дори „питал присъстващите - не познава ли някой тоя човек?" Вероятно Ангел Кънчев не е знаел, че висшият администратор и паша е брат масон, защото не е направил опит да потърси неговата помощ по време на паспортната проверка и да я избегне. До 1873г. Дилявер паша е управител на турското параходство по Дунава Идарей-Нехрие. Без да се впускам в други подробности, ще отбележа, че той е уволнен заради лоши финансови резултати и неизпълнение на поставените цели на дружеството. Валията на Русе Абдул Рахман паша съставя една комисия с цел да издири извора на тежките злоупотреби, станали при управлението на Дилявер паша. През май 1874г. комисията приключва заседанията, но резултатът е неизвестен, а Абдул Рахман паша е вече бивш валия. Обръщам внимание на всички тези подробности, защото те имат основно значение при спасяването на русенското население от изколване, а градът от опожаряване. Ако Иван Ведър не знаеше, че Дилявер паша е масон, той няма нужда да прави пред него каквито и да е било тайни масонски знаци за опознаване и помощ, защото той не би ги разбрал и естествено не би ги изпълнил. Досега изследователите смятаха, че има само един опит за унищожаване на българското население и целия град. Мемориалните бележки на Димитър Ведър обаче съдържат още неизвестни сведения. Той разказва, че има второ решение за масово убийство на българите. В защита е образуван Общограждански комитет начело с Иван Ведър, епископ Климент, Бениямино (Бенямин) Рафаел Нахмияс и гражданите Стоил ефенди, Баба Тонка Т. Обретенова, Петър Заралиев и Никола Цонакооглу. Комитетът се явил пред валията Омер февзи паша, в присъствието на Ахмед Кайзерли паша, Абдураман паша и Дилявер паша. Ведър и Нахмияс упражнили своето лично влияние и оборили всички обвинения, хвърлени срещу невинното

население, че тайно подпомага руската армия. Те убедили Дилявер паша и Омер февзи паша да отменят взетото ужасно решение за опожаряването на града. Дилявер паша се наложил: „Населението да се прибере по домовете си, да не се безпокои повече" - разказва Ведър.

Вторият неизвестен документ, свързан с епизода на второто спасяване на русенското население през 1877г., е със заглавие „Възпоменателна бележка из спомените на покойния русенски жител Бениямино Рафаел Нахмияс". Бениямино Нахмияс се грижел за здравето на висшата турска администрация и по-видните български семейства. Без да е завършил медицина, той притежава необходимите практически познания. Евреинът е дългогодишен домашен лекар и на валията Омер февзи паша. В спомените му е отбелязано, че второто решение да се опожари Русчук е взето от Дилявер паша, тъй като турското контраразузнаване събрало сведения, че точността на изстрелите на руската артилерия се направляват със знаци от русенския бряг. Всички жени и деца са изкарани извън града, а мъжете са заставени да работят ангария по укрепленията и в обоза. След това в християнските махали са пуснати пияни башибозуци и други турски войници, за да вършат обири. Върху останалите в домовете си мирно жители се нахвърлили дивите азиатци и станали кървави сцени в целия град - вдигнал се писък до небесата, свидетелства Нахмияс. Положението станало от ужасно по-ужасно. Тогава в митрополията се събират епископ Климент, Петър Иванов Заралиев - телохранител на русенския митрополит, Иван Н. Ведър - „висш езиковед, дописник на иностранны вестници", Никола Цонакооглу - един от най-първите граждани, и Бениямино Нахмияс. Нахмияс издейства чрез Омер февзи паша Гражданският комитет да се изправи лице срещу лице пред Съвета на пашите. В драматичен разговор представителите на комитета оборили обвиненията. Тогава Омер февзи паша и Дилявер паша отменили заповедта за опожаряването. Разпръснатите се за плячка, насилия, убийства и грабежи турски войници и башибозуци под усилен конвой са прибрани в казармите им и Русчук е спасен. Достоверността на изложените бележки се потвърждава и от проучванията на Никола Обретенов, публикувани във в.„Летопис". Известни са неговите заслуги и дълбок интерес към национално-освободителното движение. По време на драматичните събития от 1877г. той е на заточение в Азия като участник в четата на Христо Ботев. Затова по-късно Обретенов събира сведения от очевидците, още повече, че когато той е областен управител, при него работи Иван Ведър, а и двамата са масони. Към личностите, помогнали на Русчук да избегне клането, той издирва името и на италианския консул и масон Енрико де Губернидис.

На 8 февруари 1878г., сряда сутрин, 1-и батальон на 138-и Болховски полк начело с генерал Тотлебен, германски масон, както изрично отбелязва Димитър Ведър, влиза в Русчук през Стамбул капия. Войската е посрещната от делегация, в която е и Иван Ведър. Случва се нещо неочаквано. Постъпката на Дилявер паша, пише в спомените на Димитър Ведър, е била разгласена на свободнотозидарския свят и когато генерал Тотлебен влязъл в Русе, поднесъл на Дилявер паша кавалерския орден за гражданска заслуга заедно с благодарствено писмо от Великия княз Владимир Александрович от името на Цар-Освободителя. Какви са обичайните възможни начини за изпращане на някаква информация през фронтната линия, са известни. Но кой е предал на руските масони сведението за постъпката на турския (арабския) масон, е по-различен въпрос поради специфичния характер и ограничения на законите на свободното зидарство. За да се предаде подобна масонска тайна, следва лицето, което я получава, също да е такъв, а подателят трябва да знае, че получателят е масон. Писмото за постъпката на Дилявер паша е написано на условен език, вероятно от Иван Ведър, и е изпратено до български или румънски свободен зидар в Гюргево, Букурещ или Свищов. От своя страна получателят вече се е запознал с масоните от руската армия, което значи много, и е предал писмото. Обстоятелствата около акцията на Иван Н. Ведър и Бениямино Р. Нахмияс за спасяването на гр.Русе от опожаряване и населението му от клане са оставени в забвение, пише в 1954г. Димитър Ведър. От своя страна Соломон Нахмияс, син на многозаслужилия лекар, отбелязва в 1947г.: „... вярвам, че за него (спасението - бел. м.) ще могат да се прочетат по-големи подробности и в историята на града Русе, която все още очаква своя съставител и издател".

Из книгата на Иво Жейнов - „Неизвестни страници за българското масонство"